

*До разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 08.051.133
Дніпровського
національного
університету імені Олеся
Гончара*

ВІДГУК

**офіційного опонента Кононець Віти Петрівни, доктора
юридичних наук, професора, провідного наукового співробітника
відділу організації наукової діяльності Дніпровського державного
університету внутрішніх справ на дисертацію Кочури Сергія
Вікторовича на тему «Державно-правовий механізм регулювання
валютних відносин», представлену до захисту у разову спеціалізовану
вчену раду Дніпровського національного університету імені Олеся
Гончара на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 08 Право
зі спеціальності 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах глобалізації, цифровізації економіки та воєнного стану в Україні питання належного правового регулювання валютних відносин набуває виняткового значення як з позиції забезпечення національної безпеки, так і в контексті реалізації євроінтеграційного вектору державної політики. Впровадження ефективного державно-правового механізму валютного регулювання виступає одним із ключових інструментів макроекономічної стабілізації та протидії фінансовим загрозам.

Дисертаційне дослідження Кочури С.В. привертає увагу до потреби комплексного осмислення правових засад функціонування валютної

системи України з урахуванням як внутрішніх трансформацій, зумовлених воєнними викликами, так і зовнішніх – зокрема процесів регіоналізації та глобального фінансового впливу. Автор влучно окреслює три основні групи проблем: концептуально-теоретичну, що пов'язана з визначенням місця валютного регулювання у структурі державного управління економікою; еволюційно-правову, пов'язану з необхідністю моделювання ефективного правового впливу в умовах плаваючого валютного курсу; та стратегічну – яка стосується післявоєнного відновлення, адаптації правових механізмів до стандартів ЄС і протидії викликам валютної дестабілізації.

Суттєвим чинником, що посилює актуальність теми, є те, що валютне регулювання в Україні не було до цього часу предметом всебічного комплексного правового дослідження з позиції адміністративного і фінансового права. Автор досліджує проблематику не лише через призму національного законодавства, а й з урахуванням міжнародних підходів, що відповідає потребам модернізації правової політики у сфері валютного контролю.

Особливу цінність має те, що дисертант акцентує на домінуванні імперативного методу у валютному регулюванні, що забезпечує пріоритет публічних інтересів у сфері валютного обігу, а також наголошує на необхідності належного нормативного реагування на ризики втручання у грошовий обіг в умовах динамічного валютного ринку.

Таким чином, обрана тема дослідження відповідає пріоритетним напрямкам розвитку правової науки в умовах гібридних загроз і транзитивної економіки та має як теоретичне, так і прикладне значення для оновлення системи валютного регулювання України. Дисертація є актуальною, своєчасною та такою, що відповідає нагальним викликам державної фінансово-правової політики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами,

грантами. Дисертаційне дослідження Кочури С.В. виконано в межах науково-дослідної теми кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара «Виявлення особливостей та удосконалення нормативних парадигм у сфері регулювання цивільно-правових відносин та господарської діяльності в Україні в умовах євроінтеграції» (державна реєстрація № 0122U001411).

Тема дисертації затверджена Вченою радою університету (протокол № 5 від 18 листопада 2021 р.) та реалізується з урахуванням державних пріоритетів правової науки в умовах євроінтеграційних процесів. Практична спрямованість та прикладне значення результатів підтверджуються актами впровадження від 07 травня 2025 р. № 061/1 та № 061/2.

Отже, тематика дослідження узгоджується з основними завданнями наукової діяльності кафедри та сприяє вирішенню актуальних проблем удосконалення правового регулювання у сфері валютних відносин в Україні.

Обґрунтування теми дисертації, її мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження. Розглядаючи як теоретичні засади, так і прикладний вимір наукового розв'язання проблеми удосконалення державно-правового механізму регулювання валютних відносин в Україні, слід відзначити комплексний підхід здобувача до формулювання мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Дисертантом окреслено системне бачення правової природи валютних відносин, їх нормативного регулювання, особливостей застосування імперативного і диспозитивного методів, а також сформульовано авторське бачення механізму правового впливу держави в цій сфері.

Зміст роботи, обґрунтованість основних положень, висновків і пропозицій, зокрема щодо адаптації валютного регулювання до умов євроінтеграції, свідчать про високий рівень опрацювання теми. Урахування

світових тенденцій та національного контексту забезпечує наукову й практичну значущість дослідження. Отже, дисертація Кочури С.В. становить вагомий внесок у розвиток фінансово-правової науки, а її результати мають перспективу подальшого впровадження в нормотворчу і правозастосовну діяльність.

Ступінь обґрунтованості висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Вивчені положення дисертаційного дослідження Кочури Сергія Вікторовича свідчать, що здобувач послідовно дотримується нормативних вимог до оформлення кандидатських дисертацій, використовує сучасні методологічні підходи та демонструє глибоке знання предмета. У дисертації належним чином поєднано нормативно-правову, теоретичну, інституційну й емпіричну бази, що дозволяє визнати сформульовані висновки, пропозиції та рекомендації обґрунтованими та достовірними.

Методологічна основа дослідження включає загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез – для обробки наукової літератури та законодавчих актів; індукцію та дедукцію – для формування висновків із правозастосовної практики; формально-юридичний метод – для тлумачення законодавства; порівняльно-правовий – для аналізу зарубіжного досвіду; метод моделювання – для розробки ефективної моделі валютного регулювання; логіко-семантичний – для удосконалення понятійного апарату.

У дисертації розкрито онтологічну природу валютних відносин як об'єкта державно-правового впливу. Сформульоване авторське визначення «державно-правового механізму регулювання валютних відносин» є концептуально новим та враховує сучасні підходи в адміністративному та фінансовому праві. Здобувач вірно виокремлює інституційні, нормативно-організаційні та функціональні складові цього механізму.

Особливої уваги заслуговує всебічний аналіз імперативного й диспозитивного методів регулювання валютної сфери, на підставі чого обґрунтовано доцільність переваги імперативних механізмів в умовах кризової економіки та воєнного стану. Здобувач правомірно пов'язує валютну політику з реалізацією функцій держави у сфері безпеки, фінансової стабільності та міжнародної кооперації.

У другому розділі дисертації надано глибоку характеристику чинного валютного законодавства України, зокрема проаналізовано Закон України «Про валюту і валютні операції», Положення НБУ та інші нормативні акти. Встановлено наявність прогалин, дублювань і неузгодженостей, що перешкоджають ефективному валютному регулюванню. Здобувачем запропоновано шляхи вдосконалення правової бази, зокрема: розмежування понять «національна» та «іноземна валюта», уточнення процедур валютного контролю, створення єдиного реєстру валютних операцій.

Дисертант переконливо демонструє, що державне регулювання валютної сфери має міжгалузеву природу й вимагає координації між фінансовим, адміністративним та міжнародним публічним правом. Визначено, що чинна модель валютного регулювання не відповідає новітнім викликам – у роботі обґрунтовано перехід до адаптивної моделі валютної політики, що поєднує стабілізаційні заходи з поступовою лібералізацією та цифровізацією валютних процесів.

В емпіричній частині дисертації автор використовує реальні статистичні дані НБУ, результати аналітичних оглядів та офіційні джерела, що дозволяє підтвердити фактичну базу теоретичних висновків. Показники динаміки валютного курсу, стану міжнародних резервів, структури імпортно-експортних операцій та валютних обмежень проілюстровано в роботі належним чином.

Третій розділ роботи є найбільш практично-орієнтованим і містить

авторське бачення вдосконалення системи валютного регулювання в умовах глобалізації, євроінтеграції та воєнної економіки. Зокрема, запропоновано механізми раннього моніторингу валютних ризиків, цифрову реєстрацію операцій, гармонізацію із правом ЄС (Директива 2019/1023), а також формування інституційного механізму міжвідомчої взаємодії.

Вперше автором обґрунтовано, що валютні обмеження слід розглядати як тимчасові заходи з особливим правовим статусом, які потребують законодавчого закріплення критеріїв їх застосування, меж та відповідальності за порушення.

У дисертації запропоновано критерії ефективності валютного регулювання – стабільність національної валюти, прозорість процедур, оперативність реагування та баланс інтересів резидентів і нерезидентів. Ці пропозиції заслуговують на нормативне закріплення й апробацію в управлінській практиці.

Загальні висновки дисертації чітко структуровані, узагальнюють досягнуті наукові результати, підтверджують реалізацію мети та завдань, що були визначені у вступі. Усі положення, винесені на захист, є обґрунтованими, належно аргументованими та підтверджені посиланням на наукові джерела, законодавство та практику.

Отже, результати дисертаційного дослідження Кочури С.В. свідчать про високий рівень наукової підготовки здобувача, його здатність до самостійного вирішення складних правових проблем, уміння працювати з джерелами, здійснювати міжгалузевий аналіз і формулювати прикладні рекомендації для удосконалення правової політики держави. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, що відповідає критеріям новизни, обґрунтованості, достовірності та практичної значущості.

Значущість дисертації для науки та практики визначається високою актуальністю обраної теми та належним теоретико-

методологічним рівнем її опрацювання. Зокрема, сформульовані у дослідженні висновки, пропозиції і рекомендації Кочури С.В. сприяють удосконаленню державно-правового механізму регулювання валютних відносин, що є важливим інструментом забезпечення фінансової стабільності, валютної безпеки та ефективної реалізації економічної політики держави в умовах глобалізаційних викликів і воєнного стану.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані:

- у правотворчості – у процесі розробки пропозицій щодо вдосконалення валютного законодавства України;
- у правозастосовній діяльності – основні результати дослідження можуть бути використані суб'єктами валютного регулювання в своїй діяльності;
- у навчальному процесі - при підготовці навчально-методичного комплексу дисциплін «Актуальні питання правового регулювання валютних правовідносин», «Актуальні питання валютного законодавства», «Господарське право», при розробці навчальних посібників, підручників; в процесі наукового дослідження за науково-дослідною темою кафедри цивільного, трудового та господарського права «Виявлення особливостей та удосконалення нормативних парадигм в сфері регулювання цивільно-правових відносин та господарської діяльності в Україні в умовах євроінтеграції (номер державної реєстрації 0122U001411)», акти впровадження від 07 травня 2025 р. № 061/1, № 061/2.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертант належним чином представила основні наукові результати своєї роботи в опублікованих працях. Згідно з поданими матеріалами, за темою дисертації опубліковано щонайменше чотири наукові статті у фахових виданнях

України.

Перелік публікацій свідчить, що всі основні положення і висновки дисертації пройшли апробацію через фахове рецензування і стали надбанням наукової спільноти. Тематика публікацій повністю відповідає змісту дисертації, що забезпечує повноту розкриття наукових результатів. Важливо, що в роботах відображено усі складові дослідження: від теоретичних засад і аналізу національного законодавства – до порівняння з іноземним досвідом та пропозицій щодо реформування. Отже, можна констатувати, що здобувач сумлінно виконав вимогу щодо оприлюднення основних результатів дисертації.

Рецензована дисертаційна робота є актуальним і ґрунтовним дослідженням, присвяченим державному регулюванню валютних правовідносин. Разом із тим, низка положень викликає дискусійні запитання, які, на нашу думку, варто було б роз'яснити або деталізувати в межах наукової дискусії. Висловлені нижче зауваження жодним чином не зменшують загальної наукової та практичної цінності праці.

1. У розділі 1.2 дисертації автор виокремлює онтологічний зміст державно-правового регулювання валютних відносин і пропонує авторське тлумачення відповідних категорій. Чи не вважає дисертант, що в контексті сучасного публічного права такі категорії, як "валютна політика" чи "валютний нагляд", мають потребу в чіткішому розмежуванні за функціональними критеріями? Яким чином це розмежування позначиться на виборі правових інструментів у процесі регулювання?

2. У другому розділі дисертації обґрунтовано пріоритет фінансово-правового підходу до валютного регулювання. Водночас валютні відносини мають міжгалузеву природу, охоплюючи також адміністративно-правові та господарсько-правові аспекти. Як автор пояснює межі компетенції між органами валютного нагляду (НБУ, Держфінмоніторинг) з

огляду на різні галузеві підходи до предмета валютних правовідносин? Чи вбачає він потребу в уніфікації їх повноважень?

3. У підрозділі 3.1 висвітлюється вплив валютних обмежень на забезпечення національної безпеки держави. Проте в умовах воєнного стану діє режим валютного контролю, відмінний від звичайного. Чи були враховані у дисертації тимчасові регуляторні зміни НБУ (зокрема обмеження щодо репатріації капіталу, валютних переказів тощо)? Наскільки ефективними, на думку дисертанта, є ці інструменти у сфері протидії економічній дестабілізації, і чи відображені вони у запропонованій моделі валютного регулювання?

4. У підрозділі 3.2 обґрунтовується адаптивна модель валютного регулювання як альтернатива фіксованому або плаваючому валютному курсу. Водночас постає питання щодо практичного механізму реалізації такої моделі. Чи міг би автор деталізувати, які саме правові інструменти повинна передбачати ця модель для забезпечення своєчасного реагування держави на валютні коливання, і які індикатори мають бути інтегровані до системи моніторингу у межах такої моделі?

Варто підкреслити, що наведені критичні зауваження мають здебільшого рекомендаційний та уточнювальний характер. Вони вказують на можливості розширення або поглиблення окремих аспектів дослідження і можуть слугувати напрямами для подальших наукових пошуків автора. Жодне із зауважень не ставить під сумнів основні результати та висновки дисертації і не знижує її загальної позитивної оцінки.

Зміст дисертації та її завершеність. У цілому науковий рівень рецензованої роботи дозволяє надати позитивну оцінку змісту дисертації, визнати її завершеною науковою працею, в якій автором досягнуто мети дослідження, яка полягала у тому, щоб на основі доктрини валютного права, положень чинного законодавства України та узагальнення національної

практики його застосування вивчити механізм валютного регулювання в Україні в адміністративному аспекті, його компоненти та особливості, загальні засади валютних відносин як об'єкта державно-правового регулювання для формулювання практичних пропозицій, які спрямовані на вирішення наявних правових колізій і прогалин.

Дисертаційне дослідження Кочури С.В. відзначається концептуальною цілісністю, високим рівнем доктринального опрацювання проблематики та логічним поєднанням теоретичних і практикоорієнтованих аспектів державно-правового механізму регулювання валютних відносин.

Актуальність обраної тематики, глибина теоретичного аналізу та практична значущість сформульованих висновків і пропозицій зумовлюють вагомий внесок дисертації у розвиток науки публічного права, зокрема у сфері фінансово-правового та адміністративно-правового регулювання.

Дисертація оформлена відповідно до існуючих нормативних вимог і стандартів. Робота написана державною мовою, стиль викладення матеріалу – науковий, текст позбавлений граматичних та орфографічних помилок, а також технічних недоліків.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Дисертацію написано державною мовою з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертаційне дослідження Кочури Сергія Вікторовича містить посилання на використані автором джерела та літературу відповідно до чинного законодавства щодо авторських прав та академічної доброчесності. Всі випадки використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела, оформлені у належний спосіб. Аналіз змісту дисертаційного дослідження та наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації свідчить, що вимоги щодо академічної доброчесності дисертантом дотримано. Порушення і академічної доброчесності не виявлено.

ВИСНОВОК.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Загалом є достатні підстави для висновку про те, що представлена на рецензування дисертація Кочури Сергія Вікторовича на тему «Державно-правовий механізм регулювання валютних відносин» є самостійним комплексним дослідженням високо науково-теоретичного та практичного рівня, має аргументовані положення наукової новизни, відповідає вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), має теоретичне та практичне значення.

Представлена дисертаційна робота Кочури Сергія Вікторовича на тему: «Державно-правовий механізм регулювання валютних відносин» є завершеною, сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення.

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283 та від 19 травня 2023 року № 502), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року

№44). Автор дисертації – Кочура Сергій Вікторович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

Опонент :

доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник
відділу організації наукової діяльності
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

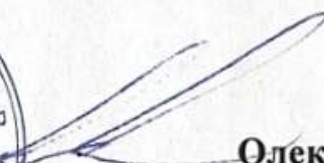

Віта КОНОНЕЦЬ

Підпис д.ю.н, професора **В.П.Кононець**

«ЗАСВІДЧУЮ»

Проректор Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки
України, полковник поліції

Олександр ЮНІН